

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK VÉLEMÉNYE

(2018. július 18.)

a követelések engedményezésének harmadik felekre kifejtett hatásaira alkalmazandó jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet iránti javaslatról

(CON/2018/33)

(2018/C 303/02)

Bevezetés és jomalap

2018. március 12-én az Európai Bizottság a követelések engedményezésének harmadik felekre kifejtett hatásaira alkalmazandó jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet iránti javaslatot (a továbbiakban: a javasolt rendelet) ⁽¹⁾ fogadott el. Az Európai Központi Bank (EKB) úgy ítéli meg, hogy a javasolt rendelet a hatáskörébe tartozik, és ezért úgy határozott, hogy gyakorolja az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: a Szerződés) 127. cikke (4) bekezdésének második mondatán és 282. cikkének (5) bekezdésén alapuló, vélemény előterjesztésre irányuló jogát.

Az EKB véleményalkotásra szolgáló hatásköre a Szerződés 127. cikkének (4) bekezdésén és 282. cikkének (5) bekezdésén alapul, mivel a javasolt rendelet olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek érintik a) a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) a Szerződés 127. cikkének (2) bekezdése szerinti, az Unió monetáris politikájának végrehajtására vonatkozó alapvető feladatát, amennyiben a javasolt rendelet érinti a KBER központi bankok eurorendszerbeli hitelműveletek fedezetének biztosításával összefüggő érdekeit; és b) a 127. cikk (5) bekezdése szerinti, a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak a pénzügyi rendszer stabilitására vonatkozó politikáik zavartalan megvalósításának KBER által történő támogatását. Az Európai Központi Bank eljárási szabályzata 17.5. cikkének első mondatával összhangban a Kormányzótanács fogadta el ezt a véleményt.

1. Általános észrevételek

1.1. A követelések engedményezése azon eszközök egyike, amelyekkel a pénzügyi piaci szereplők hozzájutnak az üzleti tevékenységük folytatásához szükséges likvid forrásokhoz és/vagy hitelhez. Jelenleg a követelések engedményezésének tulajdonosokra kifejtett hatásait a nemzeti jogok szabályozzák, amelyek nem következetesek a különböző tagállamokban. Különösen a bankhitelnek minősülő követelések esetében, jóllehet a 2002/47/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽²⁾ harmonizált bizonyos lényeges szempontokat, engedményezésük érvényessége és biztosítéki joggal való megterhelésük továbbra is a nemzeti jog tárgyát képezi ⁽³⁾. Harmonizáció hiányában az Európai Unió gazdasági szereplői nem tudhatják, milyen követelményeket kell alkalmazni a követelések érvényes engedményezésére vagy a határokon átnyúló műveletekkel összefüggésben fedezetként való felhasználására ⁽⁴⁾. Ezenkívül, jóllehet az 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁵⁾ 14. cikke alapján megvalósult bizonyos mértékű harmonizáció, e rendelet rendelkezései nem jelölik meg a követelések engedményezésének valamennyi *in rem* hatására alkalmazandó jogot ⁽⁶⁾. A követelések határokon átnyúló engedményezésével összefüggésben alkalmazandó jog tekintetében felmerülő bizonytalanság jogi és pénzügyi kockázatot is felvet a pénzügyi piaci szereplők számára,

⁽¹⁾ COM(2018) 96 final.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/47/EK irányelve (2002. június 6.) a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról (HL L 168., 2002.6.27., 43. o.).

⁽³⁾ A 2002/47/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára a 2002/47/EK irányelv elfogadása előtt létező nemzeti szabályaik hatályban tartását a pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás vagy annak alapján a pénzügyi biztosíték nyújtása, létrehozása, érvényessége, teljesülése, érvényesíthetősége vagy bizonyítékként történő elfogadhatósága tekintetében.

⁽⁴⁾ A javasolt rendelet indokolása helyesen állapítja meg, hogy a „pénzügyi szereplők és a reálgazdaság számára is lényeges, hogy egyértelmű legyen, kinek a tulajdonában van a követelés annak határon átnyúló engedményezését követően” (lásd a 8. oldalt).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) (HL L 177., 2008.7.4., 6. o.).

⁽⁶⁾ Ez annak ellenére igaz, hogy az 593/2008/EK rendelet (38) preambulumbekkezdése megállapítja, hogy a követelések engedményezésével összefüggésben a 14. cikk (1) bekezdése az engedményezés tulajdonjogi szempontjaira is alkalmazandó az engedményező és az engedményes közötti jogviszonyban.

amelynek mérséklése további pénzügyi tranzakciós költségekkel jár és összetettebbé teszi a követelések engedményezői fizetési képzetlenségi helyzetben való érvényesítését. Az azzal összefüggő bizonytalanság, hogy melyik tulajdonjog alkalmazandó a követelések határokon átnyúló átruházására, visszavetheti az engedményezéseket, megfosztva a pénzügyi piaci szereplőket az üzleti lehetőségek kiaknázásához szükséges hitelhez való hozzáféréstől.

- 1.2. Az EKB tudomásul veszi a javasolt rendeletet, amely a követelések engedményezésének harmadik személyekkel szembeni érvényesíthetőségére vonatkozó jog meghatározásának és az engedményezett követelésnek harmadik feleknek az engedményezés tárgyára vonatkozó követeléseivel szembeni elsőbbségének kérdésével kíván foglalkozni. Az e konkrét kérdésekkel nem foglalkozó 593/2008/EK rendelet 14. cikkének kiegészítése útján a javasolt rendelet a fenti kérdések tekintetében alkalmazandó joghatóság megállapítására vonatkozó szabályokat kívánja meghatározni. Ezáltal hozzájárul továbbá a határon átnyúló beruházások ösztönzéséhez, összhangban az Unió által a tőkepiaci unió révén elérni kívánt célkitűzések egyikével, amint azt az eurorendszer korábban már megállapította⁽¹⁾.

2. Különös észrevételek

- 2.1. A javasolt rendeletben megállapított általános szabály szerint a követelések engedményezésének harmadik felekre kifejtett hatásaira az engedményező „szokásos tartózkodási helye” szerinti ország joga irányadó. Az EKB megjegyzi, hogy az 593/2008/EK rendelet 14. cikke bizonyos szempontok tekintetében az engedményezési megállapodásra irányadó jogra hivatkozik, más szempontok tekintetében pedig az engedményezett követelésre irányadó jogra. A javasolt rendeletben megállapított általános szabály harmadik joghatóságra hivatkozik: az engedményező szokásos tartózkodási helye szerinti joghatóságra. Jóllehet jogszerűen megvalósítható, a javasolt szabálynak vannak hiányosságai, különösen olyan helyzetekben, amelyekben a hitelköveteléseket a 2002/47/EK irányelv 1. cikkének (4) bekezdése szerinti pénzügyi biztosítékként használják. Ennek oka, hogy a harmadik joghatóság jogára való hivatkozás növeli a biztosíték elfogadóitól várható gondosság mértékét a hitelkövetelések, vagyis bankhitelek biztosítékként történő határon átnyúló felhasználása esetén.
- 2.2. A javasolt rendelet indokolása megállapítja, hogy az eurorendszer refinanszírozási műveleteinek mintegy 22 %-át hitelkövetelések felhasználásával biztosítják, amelyek összege 2017 második negyedévének végére körülbelül 380 milliárd eurót tett ki, ebből mintegy 100 milliárd euro volt határon át mobilizált hitelkövetelés⁽²⁾. Mivel a javasolt rendelet érinti a központi bankok mint biztosítékelfogadók, vagyis követelések engedményeseinek érdekeit, az EKB felkéri a Tanácsot, hogy fontolja meg olyan pontosítás beillesztését a javasolt rendelet 4. cikkének (2) bekezdésébe (amely különös szabályt kíván létrehozni a pénzügyi területén azzal, hogy bizonyos helyzetekben előírja a követelésre irányadó jog alkalmazását), amelynek eredményeképpen a követelésre alkalmazandó jog lenne irányadó a hitelkövetelések, vagyis a bankhitelek engedményezésének harmadik felekre kifejtett hatásaira is.
- 2.3. Az EKB hivatkozik a 2002/47/EK irányelv 9. cikke szerinti kollíziós szabályokra vonatkozó uniós vívmányokra, amelyek szerint határokon átnyúló helyzetekben a dematerializált értékpapírok tekintetében egyetlen, nevezetesen az azon számlára irányadó joghatóság alkalmazandó, amelyen a letétkezelő értékpapírokat tart. E szabály, amelynek célja az értékpapírokkal végzett, határokon átnyúló pénzügyi biztosítéki műveletek megkönnyítése, a 98/26/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽³⁾ 9. cikkének (2) bekezdésében szereplő uniós vívmányokat tükrözi, amely ugyancsak arról rendelkezik, hogy csak egyetlen jog – a vonatkozó számlára alkalmazandó – irányadó. Az EKB e tekintetben emlékeztet arra, hogy a 2009/44/EK irányelv⁽⁴⁾ – többek között a hitelkövetelések (bankhitelek) 2002/47/EK irányelv hatálya alá vonása érdekében történő – elfogadásakor nem került sor az utóbbi irányelv 9. cikkének módosítására, mivel még zajlott az 593/2008/EK rendelet 14. cikkének tartalmára vonatkozó egyeztetés. Figyelembe véve az uniós vívmányokat és különösen a 2002/47/EK irányelv 9. cikkét és a 98/26/EK irányelv 9. cikkének (2) bekezdését, nyomós érvek szólnak amellett, hogy egyetlen irányadó joghatóságot kell meghatározni a hitelkövetelések tekintetében, ahogyan az uniós jogalkotó tette a dematerializált értékpapírok tekintetében.

⁽¹⁾ Lásd továbbá: Európai Bizottság, „Zöld könyv – A tőkepiaci unió kiépítése” (COM(2015) 63 final, Brüsszel, 2015.2.18.). Lásd továbbá: Európai Központi Bank, „Building a Capital Markets Union – Eurosystem contribution to the European Commission’s Green Paper” (A tőkepiaci unió kiépítése – Az eurorendszer hozzájárulása az Európai Bizottság zöld könyvéhez), 2015.

⁽²⁾ A javasolt rendelet indokolásának 2. oldala és 10. lábjegyzete. Megjegyzendő, hogy 2017 második negyedévének végén a hitelkövetelésekkel mint biztosítékokkal biztosított és határon át mobilizált eurorendszerbeli hitelműveletek összege jelentősen alacsonyabb volt a hivatkozott összegnél.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 98/26/EK irányelve (1998. május 19.) a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről (HL L 166., 1998.6.11., 45. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/44/EK irányelve (2009. május 6.) a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről szóló 98/26/EK irányelvnek és a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról szóló 2002/47/EK irányelvnek a kapcsolódó rendszerek és hitelkövetelések tekintetében történő módosításáról (HL L 146., 2009.6.10., 37. o.).

Tekintettel az 593/2008/EK rendelet 14. cikkének (1) bekezdésére és a javasolt rendelet 4. cikkének (2) bekezdésére, a hitelkövetelésekre irányadó jogok száma minimalizálásának leghatékonyabb módja – a bankhitelek esetében is – az engedményezett követelésre való hivatkozás lenne. Ez hasonló szintű jogbiztonságot és egyszerűséget valósítana meg a biztosítékként mobilizált bankhitelek tekintetében, mint amely megvalósult az értékpapírokkal végzett biztosítéki műveletek tekintetében.

- 2.4. A javasolt rendelet indokolása megjegyzi, hogy egyrészt a javasolt rendelet szerinti kollíziós szabályok és másrészt a 2002/47/EK irányelv, a 98/26/EK irányelv és a 2001/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁾ szerinti kollíziós szabályok között nincs átfedés, mivel az előbbi követelésekre alkalmazandó, az utóbbiak pedig dematerializált értékpapírokra és azon eszközökre, amelyek létezésének vagy átruházásának előfeltétele, hogy nyilvántartsák azokat egy nyilvántartásban, számlán vagy központi letéti rendszerben⁽²⁾. Az EKB ugyanakkor megragadja ezt az alkalmat, hogy felidézzen egy a 2002/47/EK irányelvvel kapcsolatos kérdést, amely kiemelkedő jelentőségű az eurorendszer számára a hitelkövetelések biztosítékként való elfogadása tekintetében az eurorendszer hitelműveletei során. Az EKB emlékeztet arra, hogy a 2002/47/EK irányelvet azzal a kifejezett céllal módosította a 2009/44/EK irányelv, hogy megkönnyítse a központi bankok számára a hitelkövetelések biztosítékként történő felhasználását. Az EKB véleményt bocsátott ki e módosításokról⁽³⁾, amelyben foglalkozott a „hitelkövetelésekre az egyes uniós joghatóságok szerint vonatkozó, nem harmonizált szabályok” kérdésével, és rögzítette, hogy „az euro-rendszer számára nagy jelentőséggel bírna, ha képes lenne a hitelköveteléseket fedezetként felhasználni a 2002/47/EK irányelvvel létrehozott rendszer keretében, ezzel elősegítve ezen eszközfajta informális és hatékony operatív kezelését, különösen elektronikus eszközökkel és határokon átnyúló helyzetekben”.
- 2.5. Míg a javasolt rendelet csupán a kollíziós szabályokkal foglalkozik, tartalmi kérdésekkel nem, az EKB meg kívánja ismételni korábbi észrevételeit a hitelkövetelések központi banki biztosítékként való, akár euroövezeti joghatóságok közötti, akár uniós szintű mobilizációjából fakadó kockázatok egyikét, nevezetesen annak kockázatát illetően, hogy az ilyen hitelkövetelések harmadik fél adósai (vagy kezesei) beszámítási jogot gyakorolnak az ilyen követelések hitelezői részéről az ilyen harmadik felek felé fennálló tartozások összege tekintetében. Ez a kockázat jelentősen csökkentheti a hitelkövetelés értékét, és veszélyeztetheti annak biztosítékkénti „megfelelőségét” a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank Alapokmányának (a továbbiakban: a KBER Alapokmánya) 18.1. cikke szerint. Ha valamely központi bank érvényesíteni kíván egy hitelkövetelést, a partner nemteljesítése esetén a beszámítási lehetősége magában foglalhatja a hitelkövetelés biztosítéki értékének részleges vagy teljes elvesztését. A 2002/47/EK irányelv – 2009/44/EK irányelvvel beiktatott – 3. cikke (3) bekezdésnek i. pontja csak korlátozottan foglalkozik a beszámítás kérdésével. Számos tagállam vezetett be az e kockázatot kezelő jogszabályokat, kizárva a beszámítási jogokat a KBER központi bankok hitelműveletei keretében biztosítékként mobilizált hitelkövetelések esetében⁽⁴⁾.
- 2.6. Az EKB úgy véli, hogy a hitelkövetelések eurorendszer hitelműveleteiben biztosítékként való elfogadásához kapcsolódó, beszámításból fakadó kockázatok kizárása jogszerű és teljes mértékben összhangban van a KBER Alapokmányával. Az eurorendszer ilyen biztosíték elfogadásából fakadó bármely potenciális veszteséggel szembeni védelme szorosan kapcsolódik a KBER Alapokmánya 18.1. cikkének második francia bekezdése szerinti követelményhez, amely szerint a KBER központi bankok általi hitelnyújtásra megfelelő fedezet mellett kell, hogy sor kerüljön. A beszámítás kockázatainak megfelelő kezelése megkönnyíti továbbá a hitelkövetelések fedezetkénti folyamatos elfogadhatóságát az eurorendszer hitelműveletei során, és ezáltal hozzájárul a monetáris transzmisszió reálgazdasági hatékonyságához⁽⁵⁾. Az EKB felhívja a Tanácsot a 2002/47/EK irányelv a tekintetben való módosításának megfontolására, hogy kizárja az eurorendszer hitelműveleteivel összefüggésben valamely központi bank részére fedezetként biztosított hitelkövetelés adósának (vagy kezesének) lehetőségét bármely olyan beszámítási jog gyakorlására, amely megilletetheti az ilyen követelés eredeti hitelezőjével szemben. Az érvényesítés esetén felmerülő esetleges veszteségek összegének minimalizálása érdekében e kizárásnak ki kell terjednie azon harmadik felekre is, akikre később valamely eurorendszerbeli központi bank a hitelkövetelést ruházza⁽⁶⁾.

Abban az esetben, ahol az EKB a javasolt rendelet módosítására tesz javaslatot, a technikai munkadokumentum tartalmazza a szövegezési javaslatokat és az azokhoz fűzött magyarázatot. A technikai munkadokumentum angol nyelven elérhető az EKB honlapján.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/24/EK irányelve (2001. április 4.) a hitelintézetek reorganizációjáról és felszámolásáról (HL L 125., 2001.5.5., 15. o.).

⁽²⁾ Lásd a javasolt rendelet indokolásának 11. oldalát.

⁽³⁾ Lásd a CON/2008/37 vélemény 9.1. bekezdését.

⁽⁴⁾ Lásd például különösen a francia pénzügyi és monetáris kódex 2016. december 9-i 2016-1691. sz. törvény 53. cikkével bevezetett L. 141-4. cikke I. szakaszának 2. bekezdését; a 2017. február 17-i 15. sz. törvénnyel törvényi szintre emelt 2016. december 23-i 237. sz. olasz rendeletéről 26. cikkét; a monetáris státuszról és a Luxemburgi Központi Bankról szóló, 1998. december 23-i törvény 22-1(4) cikkét; lásd továbbá a CON/2006/56 vélemény 2.1–2.1. bekezdését; a CON/2016/37 vélemény 2.3. bekezdését; a CON/2017/1 vélemény 5.1. bekezdését.

⁽⁵⁾ Lásd a CON/2016/37 vélemény 2.2. bekezdését és a CON/2017/1 vélemény 5.1. bekezdését.

⁽⁶⁾ Lásd a CON/2016/37 vélemény 2.5. bekezdését.

Ez a vélemény közzétételre kerül az EKB honlapján.

Kelt Frankfurt am Mainban, 2018. július 18-án.

az EKB elnöke

Mario DRAGHI
